

Fauske 20. oktober 2015

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse søknad om konsesjon for endring av Sagelva 1, Sagelva 2 og Kvannvatnet kraftverk i Rana kommune

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Denne uttalelsen er utarbeidet i nært samarbeid med Naturvernforbundet i Nordland.

Om utbyggingsplanene

Sagelva Minikraftverk AS søker om følgende tillatelser:

Etter vannressursloven § 8 om tillatelse til:

- å øke slukeevnen i eksisterende turbin i Kvannvatn
- å utvide Kvannvatn kraftverk med en turbin

Etter vassdragsreguleringsloven § 2 om tillatelse til:

- å regulere Kvannvatn mellom kote 467 (LRV) og 473 (HRV)

Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging av elektriske anlegg å øke slukeevnen i turbin i Kvannvatnet kraftstasjon
- å utvide kapasiteten i Kvannvatnet kraftstasjon med en turbin

Sagelva Minikraftverk AS har i perioden 2001-2008 bygget tre kraftverk i Sagelva og overtatt reguleringskonsesjon i Kvannvatnet som har en reguleringshøyde på 3 m (senkning) i dag.

Utbygger ønsker å oppgradere/modernisere turbinene i Sagelva 1 og 2, samt utvide kapasiteten i Kvannvatn kraftverk og reguleringshøyden til 6 m (økning av HRV med 3 meter). En økning i slukeevne (fra 1500 l/s i eksisterende turbin opp til 1700 l/s). Det søkes samtidig om å sette inn en ekstra Pelton-turbin med slukeevne 530 l/s og effekt på 1,17MW. Installert effekt ved gjennomføring av alle tiltakene vil øke fra 3,36 MW til 5,37MW.

Årsproduksjonen i Kvannvatn kraftverk vil øke fra 15,0 GWh til 21,4 GWh.

Inntak, utløp og vannvei for kraftverkene Kvannvatn og Sagelva 1 og 2 vil forbli uendret. Ingen veier planlegges bygget i forbindelse med prosjektet. Slipp av minstevannføring fra inntakene vil være uforandret, men ved regulering av Kvannvatn planlegges det å slippe minstevannføring herfra (nå er ikke minstevannføringslipp pålagt) nedstrøms dammen.

Kjøremønster og drift av kraftverket

I perioder med stort tilsig/overløp vil anlegget gå for fullt. Det planlegges start/stopp kjøring av kraftverket. I perioder med lavt tilsig vil man stoppe Sagelva 1 og Sagelva 2 og kun kjøre Kvannvatn kraftstasjon for å oppnå best mulig utnyttelse av vannet samt best mulig reguleringsevne. I samme periode vil det vurderes å regulere produksjonen i forhold til generelt forbruk i en viss grad av effektkjøring.

I vinterhalvåret vil magasinet tappes ned mot LRV. Når snøsmeltingen starter i mai vil magasinet fylles opp relativt fort opp. Fra 15. juni vil magasinet manøvreres slik at vannstanden holdes stabilt i seks uker.

Eksisterende inngrep

Ved utløpet av Kvannvatnet ble det ved slutten av 60-tallet bygget en tre/betong dam. Det ble samtidig også bygget en hytte ved dammen som eies av Rana Kommune som sikringsbu/lager. Lengre ned i elva er det etablert et inntak for Kvannvatn kraftverk på kote 411 og herfra er det lagt en delvis åpen/delvis nedgravd rørgate ned til Kvannvatn kraftstasjon på kote 110. På kote 340 er det etablert et inntak for Sagelva 1 kraftstasjon og herfra er det lagt en rørgate til kraftstasjonen med utslipp av vann i kommunens vannverks dam på kote 190. Herfra hentes vann til Storforshei samt at dammen også fungerer som inntak til Sagelva 2 kraftstasjon. Denne ligger på kote 110. Det er også etablert en skogsveg opp til kote 354 i samme område. For øvrig ligger kraftstasjonene i Ørtfjell som i mange tiår har vært benyttet i Rana Grubers gruvedrift og både dagbrudd, gråsteinstipper og veier ligger i området.

Et par kilometer vest for Sagelva ligger Gangsbekken mikrokraftverk. Videre vestover ligger Sakrisåga Minikraftverk, og det er også planer om utbygging av Sakrisåga 2 som har fått konsesjonsfritak. I Laskbekken har man også fått konsesjonsfritak og også her vurderes utbygging. En kilometer øst for Kvannvatnet kraftstasjon ligger Tørrbekken Minikraftverk.

Elvene i området rant opprinnelig ut i Ørtvannet, men midt på 60-tallet ble Ørtvannet tappet ned via en ny tunnel med utløp i Ranelva. Dette var for å unngå vann i et planlagt dagbrudd hos Rana Gruber. Miljøenergi Nordland AS har nå bygget kraftstasjon ved Ranaelva for å utnytte fallet i denne tunnelen. I denne forbindelse vil Ørtvann bli demmet opp til kote 102 med reguleringshøyde 2 meter.

Vegetasjon og naturtyper

Det er påvist kalk- og næringskrevende arter i myra i nordenden av Kvannvatnet. Og der hvor innløpselva kommer inn ligger et fint område med elvestrender, banker og elveører med mange næringskrevende arter. Rundt Kvannvatnet er det også forekomster av frodig storbregne og artsrik høgstaudevegetasjon.

Noen hundre meter nedstrøms den foreslåtte demningen i Kvannvatn er det påvist en verdifull (C-verdi) fossesprutsone. Det ble gjort funn av blant annet bladmoser som trives på næringsrike berg og lokaliteten fremstår som interessant i biologisk sammenheng. Nedenfor

fossesprutsonen er det avgrenset en liten bekkekløft som Norconsult har vurdert til å ha liten verdi og at redusert vannføring i liten grad vil redusere vannareal og lokal fuktighet.

Friluftsliv

Det går sti fra Ørtfjellet og opp til Kvannvatn som hovedsakelig benyttes i forbindelse med bærplukking, jakt og fiske. Det ligger tre private hytter ikke så langt fra Sagelva. Rana kommune har ei svært forfallen hytte ved eksisterende dam i Kvannvatn som benyttes som lager for båt og fiskeutstyr. Det finnes en fin bestand av utsatt røye i Kvannvatnet, og det har potensiale som et godt fiskevann. Det foregår imidlertid et begrenset omfang med fritidsfiske i Kvannvatnet.

I tidligere tider gikk ferdselsveien fra Stormdalen til Mo forbi Kvannvatnet, og denne turruta benyttes av enkelte turgåere også i dag og byr på et villere og mer utfordrende inngangspunkt til nasjonalparken i forhold til de mer brukte alternativene ved Bjellånes og Blakkådalen. Ruta går gjennom Norddalen over Katrinehaugen til og Bergslåttdalen. Det er flere topper i området som benyttes som turmål. Bomfjellet ligger rett øst for Kvannvatnet og Svartisfjellet og Ørtfjelltinden ligger noe lenger unna. Tørrbekkmoen – Bomfjellet er registrert som et friluftslivsområde for spesielt skikjøring. Det er særlig opplevelseskvalitetene og egnetheten som trekkes frem i kartleggingen. Rana Turistforening opplyser at de ikke har organiserte ruter eller turopplegg i tiltaksområdet, og at tiltaksområdet benyttes i begrenset grad til turgåing. Det nærmeste organiserte turopplegget er arrangerte skiturer fra Bomfjellet vinterstid.

Landskapets egenart og nærheten til nasjonalparken gjør likevel at Kvannvatnet har stor opplevelsesverdi og mange kvaliteter for friluftslivsutøvere.

Forholdet til vanddirektivet

Sagelva er kandidat til *sterkt modifisert vannforekomster* (SMVF) og fysiske påvirkninger er hydromorfologiske endringer og vannføringsregulering. Økologisk tilstand er dårlig og kjemisk tilstand er udefinert. Sagelva er i risiko for ikke å nå miljømålet innen 2021.

FNF Nordlands vurdering

Naturverdiene rundt Kvannvatnet vil bli berørt som følge av den omsøkte reguleringen. Myrområdene vil ikke overflømmes i sin helhet, men noen av de lavereliggende dragene kan bli det. Når det gjelder elveøra vil den i sin helhet bli stående under vann i vekstperioden, og mindre områder av høgstaudevegetasjonen vil også overflømmes. FNF Nordland mener mye av naturverdiene rundt Kvannvatnet står i fare for å forsvinne ved å tillate omsøkt regulering.

For fossen og fossesprutsonen så vil den påvirkes av at magasinet skal fylles opp til HRV og bare slipp av omsøkt minstevannføring. Fossen vil blant annet i mai måned være redusert med mindre fossesprøyt, mindre vanddekt fosseareal og færre aktive flomløp.

FNF Nordland mener dette kan være ugunstig i forhold til vekstperioden hos den tilknyttete floraen. Fossesprutsonen er interessant i forhold til biologiske verdier og det er gjort funn av næringskrevende arter der.

For storlom, som er svært sårbar for vannstandsreguleringer fordi reiret plasseres ved vannkanten, foreslås det å holde vannstanden i Kvannvatnet stabil fra 15.juni til 31.juli. FNF

Nordland har ingen kommentarer utover at NVE må gjøre en grundig vurdering om foreslått periode for stabil vannstand er tilstrekkelig som avbøtende tiltak og i hvilken grad en regulering vil påvirke hekkebiotopen og forholdene for storlom.

For landskap og friluftsliv vil det utvilsomt ha negative konsekvenser ved en gjennomføring av de omsøkte planene med økt regulering av Kvannvatnet. Neddemt areal og demningen i sin helhet vil ha negativ effekt og redusere opplevelsesverdien i området, både lokalt og fra lengre distanse og områder som blir hyppigere brukt som turområder.

En regulering vil gi en reduksjon av villmarkspregede områder, noe som etter vår oppfatning øker konfliktene ytterligere og til et uakseptabelt nivå.

Konklusjon

Av hensyn til landskap, friluftsliv og naturverdier henstiller FNF Nordland om at det ikke må tillates ytterligere inngrep og regulering av Kvannvatnet.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Rana kommune
Nordland fylkeskommune
Fylkesmannen i Nordland v/ Miljø og Reindrift
Norsk Friluftsliv